

हिमसंस्कृतवार्ता:

दैनिक ई-संस्कृतवार्तापत्रम्

हिमाचलप्रदेशस्य संस्कृतशिक्षकाणां नूतनः प्रकल्पः

पञ्चाङ्गम्

अद्य कालयुक्तः वि.सं. २०८२,
कलियुगाब्दः ५१२६ वसन्त-ऋतुः
सूर्यः उत्तरायणः चैत्र शुक्लद्वितीया
तिथिः चैत्र १८ प्रविष्टाशः मङ्गलमयः भवेत्

■ पृष्ठ-5 ■ वर्ष-4 ■ अङ्क-151

1

मार्च 31, 2025

Website- www.himsanskritam.com

Email-himsanskrit@gmail.com

2 हिमाचलप्रदेशस्य मणिकर्णे
बृहत् दुर्घटना, वाहनेषु वृक्षः
पतितः, षट् जनाः मृताः;
केचन जनाः घातिताः

4 नवसंवत्सरमहोत्सवे केन्द्रीय-
संस्कृत- विश्वविद्यालयस्य अधिकृतं
राष्ट्रिय श्रीभोजराजपञ्चाङ्गस्य
लोकार्पणं सम्भूतम्।

5 राष्ट्रीयस्वयंसेवकसंघस्य दीर्घयात्रायाः
कालखण्डे समाजेन संघस्य
स्वयंसेविकान् दृष्ट्वा परीक्षिताः ततः
स्वीकृताः-संघप्रमुखः मोहनभागवतः

सुभाषितम्

आपूर्यमाणमचलप्रतिष्ठं
समुद्रमापः प्राविशन्ति यद्वत्।
तद्वत् कामा यं प्रविशन्ति सर्वे
स शान्तिमाप्नोति न कामकामी।

भावार्थः- जो मनुष्य समय समय
पर मन में उत्पन्न हुई आशाओं से
अविचलित रहता है। जैसे अनेक
नदियों के सागर में मिलने पर भी
सागर का जल नहीं बढ़ता, वह
शांत ही रहता है। ऐसे ही संयमी
व्यक्ति किसी भी परिस्थिति में
शांत ही रहते हैं।

द्वितीयः नवरात्र-विशेषः (२. ब्रह्मचारिणी)

ॐ दधाना करपद्माभ्यामक्षमालाकमण्डलू।
देवी प्रसीदतु मयी ब्रह्मचारिण्यनुत्तमा॥

मातुः नवदुर्गायाः नवशक्तिषु द्वितीयं स्वरूपं ब्रह्मचारिण्याः वर्तते।
अत्र ब्रह्म-इत्यस्य शब्दार्थः तपस्या वर्तते। ब्रह्मचारिणी अर्थात्
तपः चारिणी तपसः आचरणं कर्त्री। यथोक्तं - "वेदस्तत्त्वं तपो
ब्रह्म- अर्थात् वेद-तत्त्व-तपस्या ब्रह्मशब्दस्यार्थः वर्तते। ब्रह्मचारिणी
देव्याः स्वरूपं पूर्णं ज्योतिर्मयं भव्यञ्च वर्तते। देव्याः दक्षिणे हस्ते जपमाला वामहस्ते च कमण्डलू
भवति। नवरात्रस्य द्वितीये दिवसे ब्रह्मचारिणी-देव्याः ध्यानं कृत्वा - ॐ श्रीं पूर्णं भाग्योदयं ब्रह्मचारिण्यै
श्रीं नमः इत्यनेन मन्त्रेण जापः करणीयः भवति। ब्रह्मचारिण्याः उपासनया मानवे तप-त्याग-
वैराग्य-सदाचार-संयमादीनां वृद्धिः भवति। अस्मिन् दिवसे साधकस्य मनः स्वाधिष्ठाने
चक्रे अवस्थितः भवति। अस्मिन् चक्रे अवस्थितमनयुक्तः योगीपुरुषः मातुः कृपां भक्तिं च प्राप्नोति।

प्रधानमन्त्रिणः नरेन्द्रमोदिनः
महाराष्ट्र- छत्तीसगढयात्रा

हिमसंस्कृतवार्ता:- प्रधानमन्त्री नरेन्द्रमोदी
प्रावोचत् यत् निर्धनजनस्य
सर्वोत्तमोपचार-सौविध्यप्रदानं प्रशासनस्य
उच्चतमा प्राथमिकता वर्तते। असौ
प्रोक्तवान् यत् आयुष्मान्- भारतयोजनायाः
अन्तर्गतं कोट्यधिकाः जनाः
निःशुल्करूपेण उपचारसौविध्यानि
स्वीकुर्वन्ति। अवधेयं वर्तते यत् सः
महाराष्ट्रराज्ये नागपुरे माधव नेत्रालय-
प्रीमियर सेण्टर इत्यस्य आधारशिलां
संस्थापयन् सूचितवान् यत्र जनौषधिकेन्द्रेषु
निर्धन- मध्यमवर्गस्य जनेभ्यः
अल्पमूल्येषु औषधानि समुपलभ्यन्ते।
प्रधानमन्त्री प्रोक्तवान् यत् साम्प्रतिकेषु
वर्षेषु चिकित्सकीय महाविद्यालयानां
एम्ससंस्थानां सङ्ख्या द्विगुणिता जाता।
तत्रैव चिकित्सकीयानानि त्रिगुणानि
जातानि। प्रधानमन्त्री निःस्वार्थसेवायै
राष्ट्रिय- स्वयंसेवक- संघस्य सेवकानां
प्रशंसां कृतवान् अथ च तेषाम्
अनुशासितापत्साहाय्य प्रयासानां तुलना
समराङ्गणे उपस्थितः सैनिकैस्सह कृतवान्।
असौ राष्ट्रियभावनायाः प्रेरणायै
आरएसएस-संस्थापकाभ्यां डॉ. केशव
हेडगेवार- माधवराव गोलवकर इत्युभाभ्यां
श्रेयः प्रदत्तः। एतस्मिन् कार्यक्रमे आर.
एस. एस. प्रमुखः मोहनभागवतः
केन्द्रीयमन्त्री नितिनगडकरी मुख्यमन्त्री
देवेंद्र फडणवीसः च उपस्थिताः आसन्।
नागपुरे प्रधानमन्त्री सोलर डिफेन्स एण्ड
एयरोस्पेस- लिमिटेड इत्यस्मिन् लोडटैरिंग
म्यूनिशन परीक्षण रेंज इत्येतस्य यू. ए. वी
इत्यस्य च उद्घाटनं कृतवान्। इतः प्राक्
दीक्षाभूमिं गत्वा भारतीयसंविधानस्य
मुख्यशिल्पकाराय बाबासाहेब बी.
आर. अम्बेडकराय श्रद्धाञ्जलिं
समर्पितवान्।

मनकीबात-ग्रीष्मकालीनावकाशेषु बालान्
रचनात्मकगतिविधिसु योजनीयम्

हिमसंस्कृतवार्ता:- प्रधानमन्त्री नरेन्द्रमोदी
आकाशवाणीतः प्रसार्यमाने "मन की बात"
इत्येतस्मिन् कार्यक्रमे उक्तवान् यत्
वस्त्रापशिष्टानां समाधानानि समग्रविश्वाय
व्याकुलतायाः एकं बृहत्तमं कारणं विद्यते।
असौ प्रावोचत् यत् एकप्रतिशतादपि
अल्पानां वस्त्रापशिष्टानां नवीनवस्त्रेषु
पुनर्चक्रणं भवन्तीति। अनेनोक्तं यत् भारतं
विश्वस्य तृतीयो देशो विद्यते यत्र सर्वाधिकं
वस्त्रापशिष्टम् अपसारितं भवति परञ्च
हर्षस्य विषयोऽयं विद्यते यत् अस्माकं देशे
एतेभ्यः समाह्वानेभ्यः निवारणाय अनेकाः
प्रशंसनीयप्रवासाः विधीयन्ते। अत्रावधौ
जलसंरक्षण विषये प्रवदन् प्रधानमन्त्री
सन्तोष प्रकटितवान् यत् विविधेषु राज्येषु
जलसञ्चय सम्बद्धेषु कार्येषु तीव्रता
समागतास्ति। श्रीमोदिना अग्रे कथितं यत्
अस्मिन्नेव वर्षेऽपि 'कैच द रेन' इत्यस्मै
अभियानाय युद्धस्तरे व्यवस्थाः
सम्पादिताः। श्रोतुं च समाहूतवान् यत् ते
इदमभियानम् जनान्दोलनत्वेन निर्मातुं
कार्यं कुर्वन्तु इति।
एतदतिरिच्य विद्यार्थिनः
ग्रीष्मकालिकावकाशावधौ रचनात्मकानि

कार्याणि कुर्युः इति परामर्शं प्रदत्तवान्।
श्रीमोदिना सङ्घटनानि विद्यालयाः
सामाजिकसंख्याः च संसूचिताः यत् तैः
ग्रीष्मकालिकानां क्रियाकलापानाम्
आयोजनं करणीयमिति अपि च
स्वकार्यक्रमान् हैशटैग माई हॉलिडेज
इत्यत्र विनिमयं कुर्वन्तु। अपरत्र
प्रधानमन्त्रिणा युवेभ्यः माई भारत इत्यभिन
नामधेयकत्वेन दिनदर्शिकात्वेन प्रदर्शितम्
सूचीगतपटलम् चर्चितम्। अस्य वर्षस्य
ग्रीष्मकालिकावकाशाय निर्मितमस्तीति।
प्रधानमन्त्री साम्प्रतिके एव समये
निष्पन्नायां खेलोइण्डिया पैरागेम्स क्रीडायां
क्रीडालूनां प्रदर्शनं प्रशंसितवान्। अयं
कथितवान् यत् एतासु क्रीडासु अस्मिन्
वर्षे इतोऽपि अधिकाः क्रीडालवः भागं
स्वीकृतवन्तः। अनेन हि अभिज्ञायते यत्
पैराक्रीडाः लोकप्रियाः भवन्तीति।
अन्ताराष्ट्रिययोगदिवसस्य अवशिष्टेभ्यः
शतदिवसेभ्यः पूर्वं प्रधानमन्त्री योगचर्या
दैनन्दिनजीवने पालयितुं जनैः आग्रहं
कृतवान्। चैत्रनवरात्रे जनेभ्यः
शुभकामनाः यच्छन् स्वकार्यक्रमं
समापितवान्।

To get the latest
himsanskritvartah
Daily Sanskrit Newspaper
every day, write Hello on
7876636263 Whatsapp

सूचना- हिमसंस्कृतवार्ताः
दैनिकपत्रे व्याकरणात्मक-
अशुद्धिनां कृते सम्बद्धाः
पत्रकाराः लेखकाश्च
उत्तरदायिनः भविष्यन्ति

कार्यालयः
हिमसंस्कृतम् प्रकाशनम्
जसवां कोटला तहसीलपरिसरस्य सम्मुखे
कस्बा कोटला, जिला कांगड़ा हि.प्र.
पत्रव्यवहारसङ्केतः - १७७१११

छत्तीसगढराज्ये
माओवादिनः
आत्मसमर्पणम्

हिमसंस्कृतवार्ता:- डॉ नरेन्द्रराणा
सिरमौरः।छत्तीसगढस्य बीजापुरजनपदे
पञ्चाशत्सङ्ख्यकाः माओवादिनः
आत्मसमर्पणं कृतवन्तः। येषु त्रयोदश
माओवादिषु अष्टषष्टिलक्षरूप्यकाणां
पुरस्कारराशिः घोषितः आसीत्।
प्राप्तवानुसारं राज्ये एतस्मिन् बृहत्तमं
सामूहिक आत्मसमर्पणमस्तीति सूच्यते।
केन्द्रीयगृहमन्त्री अमितशाहः
छत्तीसगढस्य बीजापुरमण्डले ५०
माओवादीनाम् आत्मसमर्पणं कृत्वा
प्रसन्नतां प्रकटयित्वा मुख्यधारायां
स्वागतं कृतवान्। शाहमहोदयः अन्येषां
माओवादीनाम् अपि आग्रहं कृतवान्
यत् ते हिंसां त्यक्त्वा समाजस्य
मुख्यधारायां सम्मिलिताः भवेयुः।

Mann Ki Baat : एकमात्र मतदानकेन्द्रम् यत्र जनैः एतत् सौभाग्यं प्राप्तम्

हिमसंस्कृतवार्ता: - पालमपुरम्।

देशस्य सफलप्रधानमन्त्री नरेन्द्रभाई मोदी इत्यस्य मनोगतम् कार्यक्रमस्य १२०तमं संस्करणं रविवसरे प्रसारितम्, यस्मिन् देशस्य राज्यस्य च प्रत्येकस्मिन् मतदानकक्षे भाजपा कार्यकर्तृभिः बृथस्तरस्य कार्यक्रमाः आयोजिताः। अस्मिन् एव कार्यक्रमे राज्यस्य पालमपुरविधानसभाक्षेत्रस्य अन्तर्गतं ७ क्रमांके केन्द्रे स्वयं गद्दी-वर्चस्वयुक्ते ग्रामपञ्चायतराखे महिलाः पुरुषाः च स्वगद्दी पारम्परिकवेष्टेण मनोगतं कार्यक्रमे भागं गृहीत्वा कार्यक्रमं अधिकं गरिमापूर्णं कृतवन्तः। अस्मिन् कार्यक्रमे राखग्रामस्य कार्यक्रमः भारतसर्वकारस्य सूचनाप्रसारणमन्त्रालयेन लाइवकार्यक्रमेण सह अपि सम्बद्धः आसीत् तथा च राखग्रामस्य कार्यक्रमः हिमाचलप्रदेशे अस्य मासिकस्य मनोगतकार्यक्रमस्य एकमात्रं केन्द्रम् आसीत् यत्र जनानां कृते एतत् सौभाग्यं प्राप्तम्। अस्मिन्नवसरे भाजपाप्रदेशमहासचिवः त्रिलोककपूरः, जिला भाजपाध्यक्षः रागिनीरकवाल, पालमपुरग्रामीणस्य मंडलाध्यक्षः सुरेश पठानिया, मंडल सचिवः राजेशः गुलारिया, बृथ-अध्यक्षः सुरजीतठाकुरः, ग्राम

पंचायतप्रधान, वार्डसदस्याः एवं शतशः ग्रामीणाः पुरुषाः एवं महिलाः सोत्साहेन भागं गृहीतवन्तः। भाजपाप्रदेशमहासचिवः त्रिलोककपूरः दूरदर्शने अस्य कार्यक्रमस्य सजीवप्रसारणाय सूचनाप्रसारणमन्त्रालयस्य आभारं प्रकटितवान् तथा च हिमाचलप्रदेशस्य जनजातीयसमुदायस्य गद्दीप्रधानग्रामाय एतद् कार्यम् दातुं भाजपायाः प्रदेशाध्यक्षस्य डॉ. राजीव बिन्दलस्य तथा राज्यसङ्घटन- महासचिवस्य सिद्धार्थनस्य अपि धन्यवादं प्रकटितवान्। अस्मिन् अवसरे सः अवदत् यत् प्रधानमन्त्रिणः मनोगतकार्यक्रमस्य फलस्वरूपं आगामिनि ग्रीष्मर्तौ जलसंरक्षणाय महत्त्वं दातुं देशस्य जनानां कृते आह्वानं कृतम्। न केवलम् एतत्, स्वास्थ्यदृष्ट्या कस्यचित् व्यक्तेः कृते कियत् रक्षात्मकः कवचयोगः अस्ति तथा च तेषाम् उत्पादानाम् पृष्ठतः परिश्रमस्य तेषां गुणवत्तायाः च कियत् महत्त्वं जनजगति विशेषतः देशस्य आदिवासीराज्येषु अस्ति, प्रधानमन्त्री अस्मिन् कार्यक्रमे एतादृशेषु अनेकेषु विषयेषु देशस्य जनानां कृते स्वस्य बहुमूल्यं मार्गदर्शनं दत्तवान्।

‘स्तनकवर्कटरोगेण पीडितानां महिलानां जीवनस्य गुणवत्तायां, चिकित्सायाः दरं च योगेन वर्धते

हिमसंस्कृतवार्ताधर्मशाला। प्रधानमन्त्रि-कार्यालये राज्यमन्त्री डॉ. जितेन्द्रसिंहः संसदि लोकसभासांसदः डॉ. राजीवभारद्वाजः इत्यस्य अवदत् यत् कैसररोगिणां योगस्य बृहत्परिमाणेन नैदानिकपरीक्षणेन सिद्धं जातं यत् योगेन स्तनकवर्कटरोगेण पीडितानां महिलानां जीवनस्य गुणवत्तायां परिष्कारः

भवति, चिकित्सायाः दरं च वर्धते। एतेन सह स्तनकवर्कटरोगेण पीडितानां महिलानां पुनर्प्राप्तेः दरः योगकारणात् १५ प्रतिशतं वर्धते यदा तु कर्करोगरोगिणां समग्रजीवनक्षमतायाः दरः योगकारणात् १४ प्रतिशतं वर्धते।

हिमाचलप्रदेशस्य मणिकर्णे बृहत् दुर्घटना, वाहनेषु वृक्षः पतितः, षट् जनाः मृताः; केचन जनाः घातिताः

हिमसंस्कृतवार्ता: - कुल्लूः। हिमाचलप्रदेशस्य धार्मिकनगरे मणिकर्णे नवसंवत्दिने दुःखदः दुर्घटना अभवत्। प्रचण्डवायुना अधः निरुद्धेषु वाहनेषु कायलवृक्षः पतितः। तेषु वृक्षः पतितः सन् षट् जनाः मृताः। सूचनां प्राप्य पुलिस तत्स्थानं प्राप्नोत्। केचन पर्यटकाः अपि मृतानां मध्ये समाविष्टाः सन्ति। घातिताः कुल्लू-चिकित्सालये नीताः। सम्प्रति मृतानां परिचयः क्रियते। इतरथा पूर्वमुख्यमन्त्री विपक्षनेता च जयरामठाकुरः कुल्लूनगरस्य मणिकर्णे घटितायाः दुर्घटनायाः विषये गहनं दुःखं प्रकटयन् शोकग्रस्तपरिवारेभ्यः शोकसंवेदनं प्रकटितवान्। प्रत्यक्षदर्शिनां मते मणिकर्णगुरद्वारस्य सम्मुखमेव मार्गे वृक्षः पतितः, यत्र एकः वीथिविक्रेता, कारयानेन गच्छन् एकः व्यक्तिः, तत्र उपस्थिताः त्रयः पर्यटकाः च मृताः। मृतानां परिचयः क्रियते। एडीएम कुल्लू अश्वनीकुमारः अवदत् यत् अस्यां दुर्घटनायां ६ जनानां प्राणाः गताः, अनेके जनाः घातिताः सन्ति। आश्रय-उद्धारकार्यं प्रचलति। प्रशासनदले स्थानं प्राप्तम् अस्ति।

भूस्खलनम् एव कारणं कथ्यते

यदा सः पर्वतात् पतितः तदा तेन सह बहु मलिनमवशेषः अपि अवतरत्। इदानीं एषः मलिनावशेषः अपसारितः अस्ति, तस्य अधः अपि जनाः अन्वेषिताः सन्ति। आश्रय-उद्धारकार्यं प्रचलति। भूस्खलनेन वृक्षः मूलैः सह पर्वतात् पतितः, तेन सह महत्मलिनमपि अवतरत्, यस्मिन् बहवः जनाः मग्राः भवेयुः इति भयम् अस्ति प्रशासनं यथाशीघ्रं सुरक्षितरूपेण जनान् निष्कासयितुं प्रयतते।

मणिकर्णदुर्घटनायां प्रतिपक्षनेता शोकं प्रकटितवान्

पूर्वमुख्यमन्त्री विपक्षनेता च जयरामठाकुरः कुल्लूनगरस्य मणिकर्णे घटितदुर्घटनायां गभीरं शोकं प्रकटयन् शोकग्रस्तपरिवारेभ्यः शोकसंवेदनं प्रकटितवान्। सः अवदत् यत् एषा दुर्घटना अतीव दुःखदा दुर्भाग्यपूर्णा च अस्ति। अस्यां दुर्घटनायां बहवः जनाः दुःखदरूपेण मृताः सन्ति। अहं ईश्वरं प्रार्थयामि यत् सः सर्वेषां मृतानां पादयोः स्थानं दत्त्वा तेषां परिवारेभ्यः एतत् असह्यं दुःखं सोढुं शक्तिं दद्यात्। अस्यां दुर्घटनायां घातिताः जनाः शीघ्रमेव स्वस्थाः भवेयुः इति अपि आशासे। एतेन सह सः सर्वकारं स्थानीयप्रशासनं च आश्रय-उद्धार-कार्यं शीघ्रं कर्तुं आग्रहं कृतवान्।

सः अवदत् यत् देशे सर्वत्र कर्करोगरोगिणां कृते उच्चगुणवत्तायुक्तं एकरूपं च कर्करोगपरिचर्यायै राष्ट्रियकर्कटजालस्य स्थापना कृता अस्ति। सम्प्रति ३४० कर्करोगकेन्द्राणि, शोधकेन्द्राणि, धर्मार्थसंस्थाः, व्यावसायिकसङ्घः च जालद्वारा राष्ट्रियकर्कटजालेन सह सम्बद्धाः सन्ति।

राष्ट्रीयकर्कटजालेन सह सम्बद्धाः सर्वाः संस्थाः प्रतिवर्षं ८५०,००० नूतनानां कर्करोगरोगिणां चिकित्सां कुर्वन्ति यत् देशस्य कुलकर्कटरोगिणां जनसंख्यायाः ६० प्रतिशतं भवति कर्करोगविरुद्धयुद्धे एकं सशक्तं, शक्तिशालीं च संस्था अभवत्।

नेशनल् कैसर ग्लिड इत्यनेन डिजिटल टेक् कम्पनीभिः सह सहकार्यं आरब्धम् यत् ते यत्र निवसन्ति तस्य समीपे एव कैसररोगिणः चिकित्सां प्रदातुं शक्नुवन्ति।

नूतन-कर्कट-विरोधी-उपचाराय, कैसर-निवारणाय च प्रौद्योगिक्याः उपयोगाय नेशनल् ट्यूमर-टिश् बायो-बैङ्कस्य स्थापना कृता अस्ति। सः सूचितवान् यत् परमाणु ऊर्जाविभागेन समर्थितः टाटा मेमोरियल हॉस्पिटल मुम्बई कर्करोगरोगिणां कृते न्यूनदरेण उच्चगुणवत्तायुक्तं कर्करोगचिकित्सां प्रदाति, यस्य अन्तर्गतं सामान्यवर्गस्य ६० प्रतिशतं रोगिणां उच्चसहायता अथवा प्रायः निःशुल्कचिकित्सा प्रदत्ता भवति, यदा तु ४० प्रतिशतं रोगिणां चिकित्सायाः मूल्यं दातव्यं भवति, परन्तु एतदपि निजीचिकित्सालयानाम् दरात् बहु अधिकं सामान्यमूल्येन अस्ति।

Himachal News : नूतनः मुख्यसचिवः अक्टोबर-मासस्य प्रथमे दिने नियुक्तः भविष्यति; पन्त-शर्मणोः प्रतीक्षा वर्धिता

हिमसंस्कृतवार्ता: - शिमला। मुख्यसचिवः प्रबोधसक्सेना इत्यस्य षड्मासस्य विस्तारः प्राप्तः ततः परं अधिकारीणां राजनीतिः तापिता अस्ति। हिमाचलस्य इतिहासे प्रथमवारं मुख्यसचिवः सेवायां विस्तारं प्राप्तवान्। भारतसर्वकाराद् सेवाविस्तारं प्राप्तुं सञ्चिकाप्रक्रिया पूर्णतया गोपनीया अभवत्। मुख्यसचिवपदस्य स्पर्धा कुर्वन्तः वरिष्ठाः अधिकारिणः अपि एतत् अवगन्तुं न शक्तवन्तः। शुक्रवासरे सायं प्रबोधसक्सेना इत्यस्य प्रस्थानोत्सवे सेवाविस्तारस्य घोषणायाः कारणात् अधिकारीणां शीर्षपदस्य पक्षकाराणां नेत्राणि विस्तृतानि अभवन्। प्रबोध सक्सेना इत्यस्य सेवायां षड्मासस्य विस्तारः १ अप्रैलतः ३० सितम्बर २०२५ पर्यन्तं प्राप्तः अस्ति। एतादृश्यां परिस्थितौ अधुना राज्ये नूतनः मुख्यसचिवः १ अक्टोबर दिनाङ्के प्राप्स्यति। प्रबोध सक्सेना इत्यस्य सेवायां विस्तारः प्राप्तः इति कारणतः अतिरिक्त- मुख्यसचिवस्य के.के.पन्तस्य, ओंकारशर्मा इत्यस्य च प्रतीक्षा अधिकं वर्धिता अस्ति। वरिष्ठतायाः आधारेण १९८८ वर्गस्य भारतीयप्रशासनिकसेवायाः अधिकारी संजयगुप्तः प्रथमस्थाने अस्ति। सम्प्रति सः मुख्यमन्त्रिणः प्रधानपरामर्शकः विद्युत्पण्डलस्य अध्यक्षः च इति दायित्वं पश्यति। तस्य पश्चात् १९९३ तमस्य वर्षस्य वर्गस्य अधिकारी के.के.पन्तः अस्ति। चम्बापण्डलस्य निवासी भारतीयप्रशासनिकसेवायाः (IAS) अधिकारी ओंकारशर्मा १९९४ तमे वर्षे निर्मितस्य वर्गस्य अस्ति। त्रयः अपि मुख्यसचिवस्य स्पर्धा कुर्वन्ति। पूर्वसर्वकारकाले यदा आर.डी.धीमानः मुख्यसचिवः कृतः तदा संजयगुप्ता इत्यनेन सह रामसुभगसिंहः निशासिंहः च मुख्यमन्त्रीप्रधानपरामर्शदातृरूपेण नियुक्ताः। रामसुभगसिंहः निशासिंहः च अधुना सेवानिवृत्तौ स्तः। वर्तमानसर्वकारेण संजयगुप्तस्य स्थाने प्रबोधसक्सेना मुख्यसचिवः नियुक्तः। अधुना सक्सेनायाः निवृत्तेः अनन्तरं संजयगुप्तस्य मुख्यसचिवस्य सम्भावना आसीत्। एतेषाम् अतिरिक्तं केके पन्तः ओंकारशर्मा च मुख्यावेदकौ अपि मन्यन्ते स्म किन्तु सक्सेना इत्यस्य सेवायां विस्तारः प्राप्तः इति कारणेन एतेषां त्रयाणां अधिकारिणां आशा अपूर्णा एव अभवत्। अन्तर्गतं कार्यविभागस्य वीथिषु सेवाविस्तारविषये बहु चर्चा अभवत्। अपरपक्षे कार्मिकविभागेन प्रबोधसक्सेनायाः सेवाविस्तारसम्बद्धा अपि अधिसूचना कृता अस्ति।

सिरसा-जनपदे २१ सम्भाषण- शिविराणां भव्यः समारोपः

संस्कृतभारती हरियाणाद्वारा सिरसाजनपदे शिविराभियानम् सञ्चालितम्। अस्मिन् अभियाने २१ सम्भाषणशिविराणि सञ्चालितानि। २० मार्च २०२५ इति दिनाङ्के आरम्भ्यम् इदम् अभियानम् २९ मार्च २०२५ इति दिनाङ्के पूर्णतः प्राप्तम्। समारोपे सुप्रसिद्धः उद्योगपतिः कृष्णकुमारबंसलः मुकेशमिश्रः च अतिथित्वेन उपस्थितौ अभवताम्। जिलामन्त्री बलजिन्द्रः अतिथिनां परिचयं

हिमाचलप्रदेशस्य विद्यालयेषु शिक्षकाणां स्थानान्तरणेषु प्रतिबन्धः अनुवर्तिष्यते, ऋतुनुसारं क्षेत्रविभागेन अवकाशाः भविष्यन्ति

हिमसंस्कृतवार्ता: शिमला। हिमाचलप्रदेशस्य विद्यालयेषु शिक्षकाणां सामान्यस्थानान्तरणेषु प्रतिबन्धः भविष्यति। केवलं युक्तिकरणे आवश्यककारणे च एव स्थानान्तरणं विचारं प्राप्स्यति। एकस्य शिक्षकस्य आश्रयदानेन प्रवर्तमानस्य विद्यालयस्य स्थानान्तरणं न भविष्यति। नगरीयक्षेत्राणां विद्यालयेषु परस्परसहमत्याः आधारे स्थानान्तरणमपि न भविष्यति। अध्ययनस्य वातावरणं निर्माय शिक्षाविभागे मार्चमासानन्तरं सामान्यस्थानान्तरणं न करणीयमिति निर्णयः कृतः। अत्र, विद्यालयेषु ऋतुनुसारं अवकाशाः भविष्यन्ति। क्षेत्रविभागेन अवकाशसूचिः प्रकाशितः अस्ति। गतदिने शिक्षामन्त्रिणः रोहित ठाकुरस्य अध्यक्षतायां सचिवालये सम्पन्नायां सभायां विभागीयाधिकारिणः निर्देशः प्रदत्तः। अधुना ३० किलोमीटरपरिधेः अन्तर्गतं शिक्षकाणां स्थानान्तरणं न भविष्यति। विद्यालये द्विर्घण्टीयसेवा अनिवार्या भविष्यति। प्रदेशस्य दुर्गम क्षेत्रेभ्यः स्थानान्तरणं करणाय उपशमक (रिलीवर)- नियमस्य पालनं कर्तुं सुनिश्चितं करणीयम्। विद्यालयेषु १ अप्रिल ३० एप्रिलपर्यन्तं शिक्षकाणां स्थानान्तरणं प्रस्तावितम्। स्थानान्तरणानां कारणेन कार्यभारवृद्धिः तथा अध्ययनं बाधितं भविष्यति इत्यस्मिन्भयात् सामान्यस्थानान्तरणं न करणीयमिति निर्णयः कृतः। गतवर्षे सर्वकारेण शिक्षाविभागे वर्षपर्यन्तं स्थानान्तरणेषु प्रतिबन्धं स्थापयितुं निर्णयः कृतः। युक्तिकरणस्य आधारे यत्र अधिकाः शिक्षकाः कार्यरताः, तेषां सूची निर्माणं सम्पूर्णम्। ते रिक्तपदेषु विद्यालयेषु प्रेष्यन्ते।

सामान्यं च अत्यधिकउष्णक्षेत्रेभ्यः ग्रीष्मकालीन-मानसूनावकाशाः भिन्नाः भविष्यन्ति।

हिमाचलप्रदेशस्य विद्यालयेषु ऋतुनुसारं अवकाशाः भविष्यन्ति। प्रदेशसर्वकारेण क्षेत्रविभागेन अवकाशसूचिः प्रकाशितः। सामान्यउष्णप्रदेशेभ्यः तथा अत्यधिकउष्णप्रदेशेभ्यः ग्रीष्मकालीन-मानसूनावकाशाः भिन्नाः भविष्यन्ति। शीतकालीनविद्यालयेषु वर्षायाः अवकाशाः परिवर्तिताः। अन्यत्र कोऽपि परिवर्तनं न भविष्यति। शिक्षासचिवेन राकेशकंवर महोदयेन अवकाशानां संशोधितसूचिः

प्रकाशितः। सर्वेषु ग्रीष्मकालीनविद्यालयेषु १ अप्रिल ४ एप्रिलपर्यन्तं अवकाशाः न भविष्यन्ति।

नालागढ़ उपमण्डल, फतेहपुर, नगरोटासुरिया, इंदौरा, पांवटासाहिब, कालाअंब, ऊनाजनपदानां विद्यालयेषु १ जूनात् ३० जूनपर्यन्तं ग्रीष्मावकाशः भविष्यति। तेषु विद्यालयेषु वर्षायाः अवकाशः ३ अगस्तात् १२ अगस्तपर्यन्तं भविष्यति। पूर्व २२ जूनात् २९ जुलाईपर्यन्तं एते अवकाशाः आसन्। एते विद्यालयाः अत्यधिकगामीप्रदेशेभ्यः निर्दिष्टाः। अन्य ग्रीष्मकालीनविद्यालयेषु १ जूनात् ८ जूनपर्यन्तं ग्रीष्मावकाशः भविष्यति। पूर्व एषः अवकाशः नासीत्। अत्र १२ जुलाईतः १२ अगस्तपर्यन्तं वर्षायाः अवकाशः भविष्यति। पूर्व २२ जूनात् २९ जुलाईपर्यन्तं अयम् अवकाशः आसीत्। सर्वेषु ग्रीष्मकालीनविद्यालयेषु लोहडीपर्वस्य पूर्व तथा अनन्तरं १ जनवरीतः ८ जनवरीपर्यन्तं अवकाशाः भविष्यन्ति।

दीपावलिसंबद्धः चत्वारः अवकाशाः पूर्ववत् एव

दीपावलिसंबद्धः चत्वारः अवकाशाः पूर्ववत् भविष्यन्ति। शीतकालीनविद्यालयेषु वर्षायाः अवकाशः ७ अगस्तात् १२ अगस्तपर्यन्तं भविष्यति। पूर्व २२ जुलाईतः २७ जुलाईपर्यन्तं एते अवकाशाः आसन्। शिशिरकालीनाः अवकाशाः १ जनवरीतः ११ फरवरीपर्यन्तं पूर्ववत् भविष्यन्ति। लाहौल-स्पीति जनपदायाम् वर्षायाः अवकाशः न भविष्यति। अत्र दशहरापर्वस्य समये षड्वृत्तयः अवकाशाः व वर्षायाः अवकाशः, दशहरापर्वस्य समये अष्टवृत्तयः अवकाशाः भविष्यन्ति। सम्पूर्णे प्रदेशे सर्वेषु विद्यालयेषु एकवर्षे ५२ अवकाशाः भविष्यन्ति।

स्वागतं चाकरोत्। विभागसङ्घटनमन्त्री नवीनकौशलः अभियानस्य वृत्तं प्रस्तुतवान्। संस्कृतभारत्याः क्षेत्रसङ्घटनमन्त्री नरेन्द्रकुमारः मुख्यभाषणं कुर्वाणः संस्कृतमयवातावरणस्य निर्माणे शिविराभियानस्य भूमिका इति विषयम् उपस्थापितवान्। तेन कथितं यत् संस्कृतेन एव सभ्यसमाजस्य निर्माणं सम्भवति, संस्कृतभारती बहोः कालात् संस्कृतशिक्षणस्य दिव्यं कार्यं समाजे कुर्वन्ती अस्ति। सदैव देहल्यामपि सहस्रशिविराणाम् अभियानं भविष्यति इति। सम्भाषणशिविरेषु पठितैः जनैः गीतं, मन्त्रपाठः, श्लोकगानं, नृत्यम्, स्तोत्रपाठः, नाटकं, संवादः, अभिनयगीतम्, अनुभवकथनम् इत्यादयः मनोरञ्जकाः कार्यक्रमाः प्रस्तुताः। जिलाध्यक्षेण द्रोणप्रसादेन अध्यक्षीयं भाषणं कृतम्। जिलाशिक्षणप्रमुखः डॉ राकेशकुमारः सर्वान् प्रति कृतज्ञताम् अप्रकटयत्। अवसरेऽस्मिन् सर्वेभ्यः शिविरचालकेभ्यः शिविरसंयोजकेभ्यश्च उपायनानि प्रदत्तानि। कार्यक्रमेऽस्मिन् सामाजिकजनैः एकादशसहस्ररूप्यकाणि समाजनिधिः समर्पिता। कल्याणमन्त्रस्य परं सर्वे जनाः भोजनं कृत्वा मुदिताः सन्तः स्वगृहं प्रति प्रस्थिताः। अस्मिन् कार्यक्रमे प्रान्तसहमन्त्री भूपेन्द्रशर्मा, विभागसंयोजकः डॉ शैलेन्द्रकुमारः, कैथलजनपदस्य मन्त्री जयभगवानशास्त्री, पूर्णकालिकः दीपकसरकारः, रामः, पवनशास्त्री, सुरेन्द्रशास्त्री, श्रीनिवासः, डॉ तेजारामः, कविता, कपीशः, भावना, निशा, निशु, राहुलः, डॉ शिशुपालः, देवेन्द्रशास्त्री, सन्दीपः, लखनशास्त्री, विनोदः इत्यादयः प्रमुखाः कार्यकर्तारः उपस्थिताः आसन्।

अयोध्यायां विश्ववेदसंस्थानस्य सहभागितया अर्चकपुरोहितयोः प्रशिक्षणं गोलाघाटे समारम्भम्

हिमसंस्कृतवार्ता: -आचार्यसत्यममिश्रः। विश्ववेदसंस्थानस्य सहभागितया विश्वहिन्दूपरिषदेन गोलाघाट अयोध्यायां अर्चकपुरोहितयोः प्रशिक्षणं समुद्घाटितम्। अर्चकपुरोहितयोः प्रशिक्षणस्य समुद्घाटनसत्रे मुख्यतया पूज्याः मधिलेशनादिनीशरणवर्याः हनुमत् पीठाधीश्वराः अयोध्यातः समुपस्थिताः। रामदिरस्य संस्थापनादाहर्य निर्माणकार्यं परम्यन्तः विश्वहिन्दूपरिषदस्य उपाध्यक्षाः समुपस्थिताः। तैः उद्बोधितं यत् सम्यक्तया प्रशिक्षणं प्राप्य एतयोः अर्चकपुरोहितयोः सम्यक्तया कार्यं विधास्येते। अखिलभारतीयप्रचारकप्रमुखः स्वान्तरंजनवर्याः देहली केन्द्रतः समयाभावेन अल्पकालमेव समयं प्रदत्तवन्तः। माननीयः बजरंगलाल बागडा महोदयः अन्तराष्ट्रीयमहामंत्री विश्वहिन्दूपरिषदस्य समागतः। माननीयः कोटेश्वरशर्मणः संयुक्तमहामंत्री विश्वहिन्दूपरिषदस्य। पूज्याः स्वामिनः सूर्यानन्दगिरिवर्याः प्रशिक्षणप्रमुखत्वेन समुपस्थिताः आसन्। माननीयाः अरुणरामकृष्णनेटके महोदयाः मंदिर अर्चक पुरोहित सम्पर्क आयाम प्रमुखत्वेन कार्यं कुर्वन्तः सन्ति तेपि समागताः। समितिगणेषु अध्यक्षाः डा. लक्ष्मीनारायणसिंहवर्याः पूर्वतन आईटी अनुभागस्य निदेशकः, उपाध्यक्षाः माननीयाः रामबलमहोदयाः, सचिवत्वेन रामतीर्थ पाण्डेयवर्याः, कोषाध्यक्षाः शिवमंगलपाण्डेयवर्याः, धीरेश्वर वर्मा, अवनिकुमारशुक्लः, राजकुमार सिंह महोदयाः, नन्दकिशोरवर्यः, राजनारायण सिंह महोदयः, फूलकान्तमिश्रश्च। अस्मिन् प्रकल्पे आचार्यत्वेन राहुल झा वर्याः सत्यममिश्रश्च। व्यवस्थापकः बनवारीलाल महोदयः, गजेन्द्रसिंहः क्षेत्र संगठन मंत्री विश्वहिन्दूपरिषदस्य, प्रमोदराजवंशी पूर्वोत्तरराज्यस्य संगठन मंत्री, उमेशपोरवालमहोदयाः नूतननिर्माणप्रकल्पनिदेशकः, उमाशंकरवर्याः एकलाभियान्तर्गत अखिल भारतीय व्यासप्रशिक्षणप्रमुखः। एते सर्वे समुपस्थिताः आसन्। एक वर्षं यावत् एकं सत्रं प्रचलिष्यति। छात्राणां कृते निःशुल्क आवासभोजनयोः व्यवस्था परिषदेन करिष्यते। छात्रवृत्तिः अपि अत्र 6000 रूप्यकाणि मासिकं तथा वस्त्राणां व्यवस्था दीयते। नियमानुसारं देवीदेवानां पूजनं, समाजे वैमनस्यं हर्तुं सनातनधर्मस्य प्रचाराय प्रसाराय अयं प्रकल्पः प्रचलिष्यति।

केन्द्रीय- संस्कृत- विश्वविद्यालयस्य अधिकृतस्य राष्ट्रियश्रीभोजराजपञ्चाङ्गस्य विमोचनमभवत्

हिमसंस्कृतवार्ता:- प्रवेशकुमारशुक्लः, भोपालम्। (२०८२ नवसंवत्सरस्य हार्दिक्यः मङ्गलगलशुभाकामनाः) नवसंवत्सरमहोत्सवे केन्द्रीय- संस्कृत- विश्वविद्यालयस्य अधिकृतं राष्ट्रिय श्रीभोजराजपञ्चाङ्गस्य लोकार्पणं सम्भूतम्। विश्वविद्यालयस्य श्रेष्ठः कुलपतयः प्रो. श्रीनिवास वरखेड़ीवर्यः उक्तं भगवतो वेदस्य नेत्ररूपेण प्रतिष्ठितं ज्योतिषशास्त्रं व्रतपर्वदिपरिज्ञानसोपानम्। ग्रहगतिमाध्यमेनैव व्रतपर्वदिपरिज्ञानं प्राप्य तत्तत्कर्मप्रवृत्तौ भवति मानवः। फलानि ग्रहचारेण सूचयन्ति मनीषिणः। फलसञ्चारस्य फलव्याप्तेर्वा निश्चितनियमे सत्येव ग्रहचारेण फलाभिव्यक्तिर्भवितुमर्हति। अर्थात् महर्षयो विश्वस्य समग्रं तत्त्वमवगम्यैव सिद्धान्तान् स्थिरीकृतवन्तः। व्रतपर्वनिर्देशकस्य पञ्चाङ्गस्यापि प्रवृत्तेराधारः फलसञ्चयः फलप्राप्तिः फलोत्पत्तिश्च भवति। अतः परम्पराया मार्गदर्शकरूपेण दुस्सूचीबद्ध पञ्चाङ्गं प्रवर्तते। लोकाः समस्ताः सुखिनो भवन्त्विति कामये। भोपालपरिसरनिदेशकाः पूज्याः प्रो. रमाकान्तपाण्डेयवर्याः कथितं भारतीया संस्कृतिव्रतपर्वतिथिप्रधाना वर्तते। अस्यां जनसामान्यमपि स्वीयं कार्यं सुमुहूर्त एव सम्पादयति। लोके यद् यद् अस्माभिराचर्यते तत्सर्वं समर्पणबुद्ध्यैव। “इदं राष्ट्राय, इदं न मम” इयमेव चेतना भारतीयाणां मनसि सर्वदा

जागर्ति। एतद्बुद्ध्यैव संसारे क्रियमाणं कार्यं पारमार्थिकी सिद्धिं वितरति। “मृत्योर्मां अमृतं गमय” इति धिया संसारसरणी सरन्तो भारतीया लोकं लौकिकं कर्म च पारमार्थिकलाभोपायत्वेन स्वीकुर्वन्ति। अस्यां स्थितौ ते सर्वाण्यपि कार्याणि शुभमुहूर्तं सम्पादयन्तीति पञ्चाङ्गं तेषां कृते नितरामपरिहार्यम्। सह-निर्देशकाः प्रो. नीलाभतिवारीमहाशयैः भणितं “पञ्चाङ्गस्य फलं श्रुत्वा गङ्गास्नानफलं लभेति”। मुख्यातिथित्वेन तिरुपतिस्थ राष्ट्रिय- संस्कृत- विश्वविद्यालयस्य ज्योतिषविभागस्याध्यक्षचरः प्रो. श्रीपादभट्टः। सारस्वतातिथिरूपेण लखनऊपरिसरस्य निदेशकाः प्रो. सर्वनारायणझावर्याः उपस्थिताः। विशिष्टातिथित्वेन कविकुलगुरु- कालिदास- संस्कृत- विश्वविद्यालयस्य आचार्याः प्रो. कृष्णकुमारपाण्डेयः समागताः। कार्यक्रमोऽयं प्रो. भारतभूषणमिश्रवर्याणां संयोजकत्वेन सम्पन्नः। प्रातः पञ्चवादाने परिसरीयाचार्याः छात्राश्च शंखध्वनिवेदोद्घोषैः नवसंवत्सरस्योत्सवः समाचरितवन्तः। प्रो. सुबोधशर्माः, प्रो. अशोककुमारकछवाहः, डॉ. प्रदीपदीक्षितः, डॉ. राकेशवर्मा, डॉ. जीतेन्द्रतिवारी, डॉ. एस. कृष्णा डॉ. वरुणसौरभपोखरियालः, डॉ. गोकुलतिवारी डॉ. महिमातिवारी, अकुरपाण्डेयः प्रभृतयः विद्वांसः उपस्थिताः आसन्।

हेमवतीनन्दनगढवालविश्वविद्यालयस्य डॉ. इन्दुपाण्डेयखण्डूरी सेवानिवृत्तिं प्राप्तवती

हिमसंस्कृतवार्ता:- कुलदीपमैन्दोला।

हेमवतीनन्दनगढवालविश्वविद्यालये श्रीनगरे उत्तराखण्डप्रदेशे दर्शनशास्त्रविभागे प्राध्यापिका विभागाध्यक्षा च डॉ. इन्दुपाण्डेयखण्डूरी चतुर्विंशत्वर्षस्य सेवानुष्ठानेन सह सेवाविरामं प्राप्तवती। तया “मालवीयमिशन्” इत्यस्य शिक्षकप्रशिक्षणकेन्द्रस्य विश्वविद्यालयानुदानायोगस्य निदेशकस्य अतिरिक्तप्रभारः अपि स्वीकृतः आसीत्। सा

विश्वविद्यालयस्य पारदर्शिताधिकारी पुस्तकालयसमितेः च समन्वायिका अपि आसीत्। राष्ट्रीयस्वयंसेवकस्य कार्यक्रमाधिकारी, सहायकनिदेशिका छात्रकल्याणस्य, सहायकपरीक्षानियन्ता चासीत् तया विश्वविद्यालये प्रभृतानि कार्याणि सम्पादितानि तस्या सेवानिवृत्तिसंदर्भे दर्शनशास्त्रविभागेन सम्मानकार्यक्रमः आयोजितः। अस्य कार्यक्रमस्य अध्यक्षता प्रो. हरभजनसिंहचौहानः, डीन-स्कूल-ऑफ-ह्यूमैनिटीज-एण्ड-सोशल-साइंसेस् इति कृतवान्। प्रो. हरभजनसिंहचौहानः उक्तवान् यत् प्रो. इन्दुभगिनी वाराणस्यां बनारसहिन्दूविश्वविद्यालये तथा प्रायेण इलाहाबादविश्वविद्यालये स्नातक स्नातकोत्तरं च कृतवती। तया जवाहरलालनेहरुविश्वविद्यालयात् शोपाधिः प्राप्ता। राष्ट्रीयपात्रतापरीक्षां च लघुशोधवृत्तिपरीक्षामुत्तीर्य सा शोधोपाधिं सम्प्राप्य १९९१ तमे

वर्षे गढवालविश्वविद्यालये अध्यापनं प्रारम्भम्। स्वीयया उत्तमसेवया सा नवप्राध्यापकानां प्रेरणास्रोतः अभवत्। तस्याः सेवानिवृत्तिसमारोहे सर्वोच्चन्यायालयस्य -अधिवक्ता श्रीतृपेशपाण्डेयः उक्तवान् यत् सा उत्तमा अध्येता शिक्षिका च आसीत्। अत्र कार्यक्रमे सम्मिलिता डॉ. शिप्रा त्रिपाठी उक्तवती यत् प्रो. इन्दुमहोदयाया चत्वारः शोधपरियोजनाः पूर्णाः कृताः। तस्याः नाम्नि पञ्च पुस्तकानि, द्विचत्वारिंशत् शोधपत्राणि अन्तराष्ट्रिय-राष्ट्रियस्तरीयपत्रिकासु प्रकाशितानि, च विंशतिः शोधपत्राणि सम्पादितपुस्तकेषु सन्ति। मनोविज्ञानविभागाध्यक्षा प्रो. मंजूपाण्डे उक्तवती यत् सा दक्षिणकोरियादेशं, ग्रीसदेशं, रोमानियादेशं च शोधप्रस्तावनायाः निमित्तं गतवती। दर्शननैतिकताविषये राष्ट्रिय-अन्तराष्ट्रियसम्मेलनेषु पञ्चाशतः अधिकानि शोधपत्राणि प्रस्तुतवती, शिक्षकेभ्यः

आयोजितप्रशिक्षणकार्यक्रमेषु शताधिकानि व्याख्यानानि दत्तवती।

विभिन्नपत्रिकानां स्वतन्त्रलेखिकां प्राध्यापकाः शिक्षणेतरकर्मचारिणः
, छात्राः च ससम्मानेन सेवानिवृत्तिं दत्तवन्तः दर्शनशास्त्रविभागे सहायकाचार्यपदे सेवारता डॉ. कविताभट्टशैलपुत्री कार्यक्रमस्य संचालनं कृत्वा उक्तवती यत् प्रो. इन्दुः ‘एथिक्स, लॉजिक् एण्ड फिलॉसफी’ इत्यादीनां शोधपत्रिकानां सम्पादकीयमण्डले आसीत्, हिंदुस्तान टाइम्स, टाइम्स ऑफ इंडिया इत्यादिषु पत्रिकासु अपि स्वतन्त्रलेखिका आसीत्। अतः सा अनेकेषां अध्येतृणां प्रेरणास्रोतः अस्ति। डॉ. ऋषिका वर्मा, सहायकाचार्या, सर्वेभ्यः धन्यवादं प्रदत्तवती। अस्मिन्नेव कार्यक्रमे रेखा डंगवालः, ओमप्रकाशः, मनोजः, डॉ. शीरीगु, डॉ. योगेशशर्मा, डॉ. मनोजतंवरः, अभिनवभारतः, आलोकः रावतः, चन्दनः इत्यादयः शिक्षकाः, शोधार्थिनः, शिक्षणेतरकर्मचारिणः, छात्राः च सम्मिल्य प्रो. इन्दुमहोदयायै भावीजीवनस्य शुभांशं प्रेषितवन्तः।

“ प्रेम्णः मधुरता ”

प्रातःकाले स्नात्वा प्रथमं त्वं किं करोषि ? अस्मात् माम् अपृच्छत्? अहम् उत्तरं दत्तवान् - प्रथमम् अहं ईश्वरस्य समक्षं दीपं प्रज्वालयामि । सा अपृच्छत् - ' किमर्थम् ? ' अस्माकं गृहे विद्युत् अस्ति । इदानीं स्वच्छसूर्यप्रकाशोऽपि अस्ति तर्हि ईश्वरस्य समीपे पृथक् दीपः किमर्थम् ? मम समीपे अस्य प्रश्रयस्य उत्तरं नासीत् । किञ्चित् चिन्तयित्वा अहम् अवदम्—“यदा अहम् ईश्वरस्य पुरतः स्थितः सन् दीपं प्रज्वालयामि नीराजनं च करोमि तदा मम मनश्शान्तिं लभते ।” सा अग्रे अवदत् — इदानीम् अहं यत्किमपि वदामि तत्प्रायः विसङ्गतिपूर्णम् इति त्वं चिन्तयसि किन्तु सम्यक् अवबोधयतु । प्रत्येकं मनुष्यस्य प्रकृतिभिन्ना भिन्ना । वयं यदा कञ्चित् मनुष्यं पश्यामः तदा तस्याऽऽचरणं दृष्ट्वा मनसि किमपि अनुमानं कुर्मः । कश्चन जनः अस्मभ्यं तत्क्षणमेव रोचते कश्चन च दीर्घकालिकसाहचर्येणापि आकर्षणात् परे भवति प्रत्येकं जनस्य मनः एकम् अद्भुतं रसानमम् अस्ति । केवलं सौन्दर्यं प्रणः कृते पर्याप्तं नास्ति । सौन्दर्यपूर्णः व्यक्तिः यदि हठवादी, अहङ्कारी, आत्मश्लाघायुक्तः अस्ति तर्हि अस्य जनस्य साहचर्यं कालान्तरेण जामितापूर्णं निरुत्साहपूर्णञ्च भविष्यति । अन्ततः वयं मनुष्यस्य

स्वभावेन सह तिष्ठामः शरीरं तु केवलं निमित्तमात्रम् । यदि मनुष्यस्य स्वभावे मृदुता, विनयशीलता शालीनता च सन्ति तर्हि तस्य साहचर्यम् अतीवमोदकरम् आनन्ददायकञ्च भासते । त्वं वदसि यदा ईश्वरस्य पुरतः दीपं ज्वालयामि तदा मनश्शान्तिं भविष्यति । गृहे विद्युद्दीपाः सन्ति तर्हि नीराजनात् [घृतादियुक्तात्] प्रसृतः सात्त्विकः प्रकाशः अस्मान् मोदयति । व्यक्तेः साहचर्योऽपि तथैव । कस्यचित् सौन्दर्यं किञ्चित्कालपर्यन्तं दीप्यते ? सौन्दर्यं कतिचननिमिषाणां खेलोऽस्ति । किन्तु सत्यम् एतत् अस्ति किम् आत्मिकसन्तुष्टिः केवलं देवदीपस्य लघुतेजसा एव लभते । आयुषिऽपि नैके जनाः आगच्छन्ति गच्छन्ति च । केचन जनाः युष्मान् दीपयन्ति, केचन युष्माकं जीवनस्य अन्धकारं दर्शयन्ति । एतेषु सर्वेषु ऋतं प्रेम देवदीपस्य ज्योतिःसदृशं तिष्ठति । नीरवतया प्रज्वलति तथा च मनश्शान्तिं दास्यति ।

जगति किमपि शाश्वतं निरन्तरं च नास्ति । किन्तु सात्त्विकं प्रेम निरन्तरेण अस्माभिः सह वर्तते तथा च जीवनं उत्साहपूर्णं करोति । प्रेमविधासयोः आधारितः सम्बन्धः चिरस्थायी भविष्यति । व्यवहारस्य नीतिनियमाः यदा प्रेम्णः कृते युज्यन्ते तस्मादेव क्षणात् तस्य सम्बन्धस्य पराभवः निश्चितरूपेण भवति । तमोवृत्तप्रकोष्ठे यदा दीपं प्रज्वालयति तदा दशसु दिक्षु प्रकाशो भवति तथैव ऋतं प्रेम अपि युष्माभिः सह सदैव तिष्ठति । प्रेम भक्त्याऽपररूपमेव । प्रेम्णि आर्तता अस्ति किन्तु याचना नास्ति । अस्मान् परितः विद्युत्प्रकाशः अस्ति तर्हि वयं देवदीपस्य तेजः नमस्कुर्मः । अस्य किं कारणम् ? देवदीपस्य तेजः सात्त्विकआत्मियतापूर्णञ्च अस्ति । एतादृशं निष्कारं, पवित्रं, भावनापूर्णं प्रेम जीवने अमूल्यनिधिर्हस्ति इति मे चिन्तनम् ।

किन्तु अद्यत्वे ईदृशं प्रेम अशक्यमेव इति अहं जानामि । अद्य प्रेम्णः भिन्ना व्याख्याः अहं श्रुतवान् । अहं प्रसन्नो भूत्वा हसितवान् ।

डॉ. वर्षा प्रकाश टोणगांवकर पुणे / महाराष्ट्रम्

राष्ट्रीयस्वयंसेवकसंघस्य दीर्घयात्रायाः कालखण्डे समाजेन संघस्य स्वयंसेविकान् दृष्ट्वा परीक्षिताः ततः स्वीकृताः - संघप्रमुखः मोहनभागवतः

हिमसंस्कृतवार्ताः नागपुरम्। महाराष्ट्रस्य नागपुरे सभां सम्बोधयन् संघप्रमुखः मोहनभागवतः अवदत् यत् राष्ट्रीयस्वयंसेवकसंघस्य दीर्घयात्रायाः कालखण्डे समाजेन संघस्य स्वयंसेविकान् दृष्ट्वा परीक्षिताः ततः स्वीकृताः । अस्य परिणामः अस्ति यत् सर्वाणि विधानि अतिक्रम्य इदानीं स्थितिः अनुकूला अस्ति तथा च स्वयंसेवकाः निरन्तरं अग्रे गच्छन्ति । भागवतः अवदत् यत् संघस्य दर्शने एकघण्टा आत्मविकासाय व्ययितव्या इति कथ्यते, समाजस्य विकासाय २३ घण्टाः व्ययितव्याः इति । एषः संघस्य दृष्टिकोणः अस्ति तथा च आरएसएसस्य सर्वे प्रयत्नाः अस्मिन् सिद्धान्ते प्रेरिताः सन्ति । पीएम इत्यस्य उपस्थितौ भागवतः अवदत् यत् स्वयंसेवकाः स्वस्य कृते किमपि न चिन्तयन्ति, केवलं सेवां कुर्वन्ति एव । प्रधानमन्त्रित्वेन नरेन्द्रमोदी रविवारे प्रथमवारं नागपुरनगरे आरएसएस-मुख्यालयं प्राप्तवान् । पीएम-महोदयस्य भ्रमणस्य मध्ये आरएसएस-संस्थायाः कथनमस्ति यत्, भारतीयजनता-पक्षेण सह कोऽपि मतभेदः नास्ति इति । आरएसएसस्य शेषद्वी चारिः उक्तवान् यत् जनाः सर्वदा आरएसएस-भाजपायोः सम्बन्धस्य विषये वदन्ति । भाजपा-आरएसएसयोः मध्ये कोऽपि भेदः नास्ति । ये संघस्य भाजपायाः च विषये किमपि न जानन्ति ते एव वदन्ति यत् भाजपायाः आरएसएसस्य च मध्ये भेदाः सन्ति । ये एतानि मिथ्याविषयाणि प्रसारयन्ति ते स्वराजनैतिकलाभाय एवम् कुर्वन्ति । प्रधानमन्त्रिणा रविवारे उक्तं यत् राष्ट्रीयस्वयंसेवकसंघः भारतस्य अमरसंस्कृतेः आधुनिकः वटवृक्षः अस्ति, सः राष्ट्रियचेतनायाः सततं ऊर्जां जनयति । पीएम मोदी उक्तवान् यत् अत्यन्तं कठिनसमये अपि भारतस्य चेतनां जागृतं स्थापयितुं नूतनानि सामाजिकानि आन्दोलनानि प्रचलन्ति । नागपुरे माधवनेत्रालयस्य नवीनभवनस्य (प्रीमियर सेण्टर) शिलान्यासस्य विषये आयोजिते समारोहे पीएम मोदी सम्बोधयन् आसीत् । मोदिना नागपुर भ्रमणकाले आरएसएस मुख्यालये संगठनस्य संस्थापकाय डॉ. केशव बलीराम हेडगेवराय पूर्वआरएसएस सरसंघचालकाय स्वर्गीय माधवसदाशिव गोलवारकराय च श्रद्धांजलिः अर्पिता ।

विनोदकणिका

१. सर्वसाम् स्त्रीणां गहनः प्रश्नः - पुरुषाः कदापि किमपि व्रतं, उपवासं न कुर्वन्ति- तर्हि ते अस्माकं सदृशाः उत्तमाः भार्याः प्राप्नुवन्ति। 🌸🌸🌸
२. शाकं किं पक्ष्यामि? एषा समस्यां राष्ट्रीयस्तरे घोषितां कुर्वन्तु- 🐦🐦
३. Wi-Fi इत्यस्य परिधिः सीमितः अस्ति किन्तु भार्यायाः व्याप्तिः असीमितम् अस्ति। कियत् अपि दूरे पतिः अस्ति तर्हि सः तिष्ठति भार्यायाः कवरेज क्षेत्रेव। 📶📶📶

डा. वर्षा प्रकाश टोणगांवकरपुणे/ महाराष्ट्रम्

म्यान्मारदेशे विनाशकात्मके भूकम्पे मृतानां संख्या १७०० यावत् अभवत्

यंगोन । म्यान्मारदेशे विनाशकात्मके भूकम्पे मृतानां संख्या १७०० यावत् अभवत्, ३४०० तः अधिकाः जनाः घातिताः, १३९ जनाः अदृश्याः च सन्ति चीनदेशस्य समाचारसंस्था 'सिन्हुआ' इत्यनेन म्यान्मारसर्वकारस्य आँकडानां उद्धरणं दत्त्वा शनिवासरे एषा सूचना दत्ता । पूर्वसूचनासु मृतानां संख्या १,००२ इति उक्तं, २३०० तः अधिकाः जनाः घातिताः म्यान्मारदेशे ७.७ तीव्रतायां भूकम्पः आगतवान्, बाङ्गलादेशे, भारते, लाओस, चीनदेशे, थाईलैण्डदेशे च भूकम्पाः अनुभूयन्ते । स्थानीयाधिकारिणः पूर्वं दिवसे अवदन् यत् भूकम्पेन भूमिगततैलपाइपलाइनानां क्षतिः अभवत्, विद्युत्रेखाः कटिताः, ईंधनस्य अभावं न्यूनीकर्तुं देशस्य तटेषु तैलटैंकराः आगच्छन्ति इति च अवदन् । रूस-बेलारूस-सहिताः अनेके देशाः म्यान्मार-देशस्य राहत-प्रयासेषु सहायतां कुर्वन्ति, यत्र उद्धार-दलानां प्रेषणम् अपि अस्ति ।

ओडिशा-राज्यस्य कटक्-नगरे बेङ्गलूरु-कामाख्य-सुपरफास्ट-एक्सप्रेस(१२५५१) इत्यस्य एकादश-एसी-यानानि रेलमार्गात् पतितानि

रविवारे ओडिशा-राज्यस्य कटक्-नगरे बेङ्गलूरु-कामाख्य-सुपरफास्ट-एक्सप्रेस (१२५५१) इत्यस्य एकादश-एसी-यानानि रेलमार्गात् पतितानि । दुर्घटनायां एकः यात्री मृतः, अन्ये अष्टौ घातिताः । नेगुण्डी-स्थानकस्य समीपे प्रातः ११:५४ वादने एषा दुर्घटना अभवत् । एनडीआरएफ-दलः रेलवे-अधिकारिणः च तत्स्थानं प्राप्य राहत-उद्धार-कार्यक्रमं कृतवन्तः । दुर्घटनाकारणात् त्रीणि रेलयानानि मार्गान्तरितानि इति अधिकारिणः अवदन् । अटन् यात्रिकान् कामाख्यं प्रति नेतुम् एकः विशेषः रेलयानः सायं ४ वादने तत्स्थानं प्राप्तवान् । पूर्वं पूर्वतटरेलमार्गस्य पीआरओ अशोकमिश्रः सर्वयात्रिकाः सुरक्षिताः इति उक्तवान् आसीत् ।